

آیت الله کعبی:

مبارزه با فساد جزء واجبات کفایی#۴۷؛ نظام موظف به پشتیبانی از گزارشگران فساد است

نماینده مجلس خبرگان رهبری و عضو هیات امنای پژوهشگاه قوه قضائیه گفت: وظیفه نظام اسلامی حمایت و پشتیبانی مالی، جانی، آبرویی از گزارشگران فساد است، به گونه‌ای که آنها متحمل ضرر و زبانی نشوند.

به گزارش پرسون؛ آیت الله کعبی در آخرین جلسه وینار از سلسله جلسات «مبارزه با فساد و افشاگری آن در میانی اسلامی به بیان فروعات گزارشگری فساد در قالب ماهیت نهی از منکر پرداخت و حفظ مصالح اهم، رعایت سلسله مراتب، واجب کفایی بودن، واجب توصیلی بودن و کسب مهارت‌های لازم برای گزارشگری فساد و نهی از منکر، جبران خطا در اعلان فساد و عدم توجه به تاثیر گذاری بر مفسد را از مهمترین فروعات مطرح شده، بیان کرد.

مبارزه با هر آنچه که باعث تضعیف نظام جمهوری اسلامی می‌شود، واجب است

این عضو مجلس خبرگان رهبری افزود: بدین ترتیب طبق قاعده حفظ مصالح اهم در گزارشگری فساد، اگر گزارشگر فساد علم یا اطمینان عقلایی داشته باشد که در اثر گزارش وی هزینه سنگینی اعم از مالی، شغلی، آبرویی یا جانی باید بپردازد، افشاگری و گزارش دادن بر او واجب نیست اما اگر ضرر فساد بیشتر از ضرر شخصی باشد، مثل اینکه اگر گزارش دهنده تروریست‌ها یک نفر یا عده ای از شهروندان را می‌کشند یا اینکه بمب گذاری می‌کنند و نفوس مومنین در معرض خطر قرار می‌گیرد یا اعتقادات، اخلاقیات، هویت شیعی، نظام اسلامی در معرض تهدید و خطر جدی قرار می‌گیرد یا بیت المال مسلمین به تاراج برده و به کارآمدی نظام خدشه وارد می‌شود گزارشگری فساد واجب است.

وی به بیان روایتی از امام باقر (ع) پرداخت و افزود: بر اساس این حدیث امر به معروف و نهی از منکرها دو دسته اند. امر به معروف و نهی از منکرهای شخصی و امر به معروف و نهی از منکرهای بزرگ و بنیادی. مثلا ایستادگی در مقابل طاغوتی که می‌خواهد بنیان های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و هویت دینی جامعه اسلامی را مسخ کند و از بین ببرد واجب است.

کعبی بیان کرد: حتی یکی از مبانی فقهی انقلاب اسلامی، امر به معروف و نهی از منکر با هدف مبارزه با طاغوت و تلاش برای برقراری نظام ولایی و حکومت دینی است که در رأس آن نائب عام امام زمان(عج) باشد. چراکه مبنی بر آموزه های دینی شکل گیری دولت اسلامی(جمهوری اسلامی) با هدف اجرای قوانین و مقررات اسلام معروف بزرگیست و مبارزه با طاغوت در واقع مبارزه با یک منکر بزرگ است. در این صورت هر چه که باعث تضعیف نظام جمهوری اسلامی شود از جمله فساد اداری، فساد سیاسی، فساد مالی و اقتصادی باید در سطح کلان با آنها مبارزه کرد و حتی ضرر و زیان شخصی نیز برداشته می‌شود.

نظام موظف به پشتیبانی مالی و جانی از گزارشگران فساد است

وی تأکید کرد: ناگفته پیداست که وظیفه نظام اسلامی نیز حمایت و پشتیبانی مالی، جانی، آبرویی از گزارشگران فساد است، به گونه ای که آنها متحمل ضرر و زبانی نشوند. در فرضی که حتی با این حمایتها، جان گزارشگر در خطر باشد حفظ نفوس مقدم خواهد بود؛ در این صورت گزارش دادن واجب نیست.

این عضو هیات امنای پژوهشگاه قوه قضائیه تصریح کرد: همچنین اگر گزارشگر فساد، علم یا اطمینان داشته باشد که در اثر افشاگری رسانه ای یا گزارشگری فساد، زیان بزرگتری نظیر تضعیف عقاید، اخلاق، اعتماد عمومی مردم یا تضعیف نظام اسلامی وارد می‌شود، گزارشگری فساد جایز نیست؛ البته تشخیص این امر به عهده مکلف است. افزون بر این لازم است شرایط افشاگری و عدم افشاگری توسط نظام اسلامی در قالب قوانین، مقررات و دستورالعمل مشخص شود.

وی تأکید کرد: حاصل آن که گزارشگری فساد باید به گونه ای باشد که مصالح اهم رعایت شود به نحوی که در اثر گزارشگری فساد، فساد بزرگتری اتفاق نیفتد. پس اگر فساد شبکه ای و سیستمی و ظلم و جنایت به گونه ای باشد که منجر به تضعیف نظام اسلامی می‌شود، نهضت حسینی و عملیات شهادت طلبانه برای نجات اسلام از دست اشرار لازم است.

آیت الله کعبی در ادامه با تأکید بر رعایت سلسله مراتب در گزارشگری فساد گفت: اگر گزارشگر فساد با وجود اهمیت گزارش مفسد رخ داده، علم یا اطمینان داشته باشد که مقامات عالی اداری به گزارش ایشان ترتیب اثر نمی‌دهند، واجب است با هدف امر به معروف و نهی از منکر به هر طریق ممکن به مقابله با فساد اقدام کند زیرا بی توجهی مسئولین از وی سلب تکلیف نمی‌کند. اینجاست که باید به مقامات دیگر با رعایت سلسله مراتب اطلاع دهد. حتی تشکیلات درست کند، پشتیبان جمع کند تا فساد ریشه کن شود. از طرفی در گزارشگری فساد مقامات سیاسی در اولویت هستند.

گزارشگری فساد واجب کفایی است

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم درباره وجوب تحصیل مقدمات گزارشگری فساد نیز توضیح داد: اگر گزارشگر فساد علم و اطمینان داشته باشد که

بدون راه اندازی تشکیلات، یا مشارکت عده ای در قالب طومار و شگردهای دیگر نظیر مطالبه گری در تریبون های عمومی، رسانه ها و نماز جمعه و راهپیمایی فساد از بین نمی رود واجب است اقدامات لازم را در این زمینه راه اندازی کند. گرچه تاسیس نهاد، انجمن و سازمان مردم نهاد عمومی با هدف مبارزه با فساد از طریق گزارشگری فساد با مجوز نظام اسلامی خیلی حائز اهمیت است. البته در این زمینه «دستورالعمل نحوه مشارکت و تعامل نهادهای مردمی با قوه قضاییه» برای پیشگیری از وقوع فساد می تواند مفید باشد.

وی افزود: اگر گزارشگری فساد متوقف بر بذل مال و گذاشتن وقت باشد، همه اقدامات از باب مقدمه ی واجب، واجب است.

آیت الله کعبی گفت: گزارشگری فساد نیز به عنوان نهی از منکر واجب کفایی است و اگر عده ای فساد را با هدف جلوگیری از آن گزارش دهند از بقیه ساقط می شود؛ البته اگر افراد مطلع به نحو انحصاری از فساد مطلع باشند گزارشگری فساد واجب عینی می شود؛ زیرا دفع و رفع منکرات واجب است. بدین ترتیب اگر تاثیر گزارشگری فساد متوقف بر تشکیل موسسه یا نهادی شود تشکیل آن واجب است. ممکن است شخصی به تنهایی یا با کمک عده ای نتواند با فساد مبارزه کند، تحصیل همه مقدمات و کمک به آنها واجب شرعی است.

وی تأکید کرد: البته صرف احتمال گزارشگری فساد توسط دیگری حکم وجوب گزارشگری فساد ساقط نمی شود بلکه باید علم و اطمینان بدان داشته باشد.

عضو مجلس خبرگان رهبری ادامه داد: گزارشگری فساد، واجب توصیلی نیز است و بدون قصد قربت و اخلاص هم محقق می شود. گزارشگر فساد به هر قصدی که افشاکری کند مثل انگیزه خدمت به مردم و حتی غرض شخصی از ثواب الهی متنعم می شود. یکی دیگر از شرایط امر به معروف و نهی از منکر، کسب مهارتهای لازم برای گزارشگری است تا مرتکب خلاف شرع نشود گرچه خطا در اعلان فساد ممکن است اجتناب ناپذیر باشد، اما طبق مبانی دینی فرد خطاکار باید این اشتباهش را به افراد مطلع گزارش دهد.

مدل اسلام در حمایت از گزارشگری فساد، پاداشی و حمایتی است

وی همچنین با اشاره به عدم لحاظ تاثیرگذاری در مفسد به عنوان یکی دیگر از فروع گزارشگری فساد گفت: فردی که فساد را گزارش می کند حتی اگر علم یا اطمینان داشته باشد هیچ تاثیری ندارد اما باعث متنبه کردن مردم و حذف زمینه فساد می شود واجب شرعی است اطلاع رسانی کند. پس اگر گزارشگر فساد علم به ارتکاب فساد داشته باشد اما علم یا اطمینان یا احتمال عقلایی داشته باشد که در قالب گفتگوی رسانه ای یا مناظره افشاگریش تاثیری ندارد باز هم واجب است مناظره انجام شود؛ چون هدف قلع و قمع کردن فساد است. حتی اگر بدانیم در آینده می خواهد مرتکب فساد شود و گزارشگری ما منجر به تقلیل گناه و معصیت وی می شود، گزارشگری واجب شرعی است.

نماینده مردم خوزستان در مجلس خبرگان رهبری مطالبه فسادستیزی در خطبه امام حسین (علیه السلام) را به عنوان مستندی بر گزارشگری فساد بیان کرد و گفت: به فرموده امام حسین (علیه السلام) مبارزه با فساد باعث گسترش عدل و احیای حقوق عامه می شود؛ در انتهای خطبه نیز حضرت نخبگان را به مطالبه گری و بسیج ظرفیت های عمومی برای تحقق میثاق الهی و عمل به سنت رسول الله و مبارزه با فساد و استیفای حقوق ضعفا دعوت می کنند و تصریح می کنند که سازش و کوتاه آمدن در مقابل ظالمان و مفسدان به هیچ وجه جایز نیست.

این عضو هیات امنای پژوهشگاه قوه قضائیه در خاتمه تصریح کرد: مدل اسلام در مبارزه با فساد و گزارشگری آن هم مدل پاداشی است و هم حمایتی. در مدل پاداشی همانطور که از اسامش پیداست پاداشی به گزارشگر فساد به عنوان اجرت و دستمزد حق کشف فساد می دهند. در مدل حمایتی، از گزارشگران فساد حمایت همه جانبه جانی، مالی و آبرویی و حتی تامین امنیت شغلی آنها را می کنند.

وی گفت: بدین ترتیب نظام اسلامی می تواند بر طبق قوانین و مقررات اسلام بخشی از پاداش ناشی کشف فساد را به گزارشگر فساد بدهد، چون مبارزه با فساد مصلحت عمومی است، پس حمایت مالی از گزارشگران فساد برای حفظ بیت المال و صیانت اداری جایز بلکه راجح است. علاوه بر آن رویکرد مبارزه با فساد در اسلام ایجاد فرهنگ عمومی مبارزه با فساد و پیشبرد حس مسئولیت پذیری اجتماعی در مبارزه با فساد گزارش دهی آن به عنوان وظیفه شرعی و عمل به امر به معروف و نهی از منکر است.

در ابتدای این جلسه نیز دکتر محمدامین کیخای فرزانه مدیر گروه مطالعات قضای اسلامی تأکید بر اینکه تجلی مبارزه با فساد در قیام سید الشهدا (سلام الله علیه) به نحو کامل متبلور است و از خداوند متعال ثبات قدم در راستای فرهنگ حسینی را خواستار شد.

وی به اجمال به مباحث مطرح شده در سه جلسه قبلی مانند تبیین «مفهوم فساد، مصادیق فساد، ریشه های فساد، دلایل مقابله با فساد و ادله مربوط به جواز گزارشگری فساد، پیشگیری از فساد و افشای مقدمات مفاسد طبق قاعده «دفع المنکر کرفعه واجب» و اثبات حرمت ترک افشاکری و مجازات متخلف تحت قاعده کلی «التعزیر لکل امر حرام» پرداخت و افزود: سامانه گزارشگری فساد که به تازگی توسط سازمان بازرسی کل کشور رونمایی شد، گام موثری در راستای عملیاتی کردن مسائل مطروحه در این جلسات است.